

BISERICA și ȘCOLA.

Foiă bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr. pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.; și mai sus 10 . v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiune

„BISERICA și ȘCOLA.“

Far banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD

Musica în educațiune.

În vremea veche, în antichitatea clasică s'a dat o mare dezvoltare muzicii; muzica era unul din principalele elemente de instrucțiune, unul din mijloacele de căpetenie în serviciul educațiunii, alături cu gimnastica și studiul.

Poporul grecesc, în special, și-a dat seamă de rolul educației, și treapta la care s'a ridicat el în istoria omenirii, ne este dovadă, cât de bine a știut să întrebuițeze mijloacele ce-i stau în putință pentru ridicare și perfecționarea firii omenești.

Pururea va sta timpul clasicismului grecesc ca un moment măreț, ca o stea strălucitoare în cursul vremilor, căreia s'a închinat și pe care și-a luat-o de model de strălucire posteritatea.

La acest piedestal s'a ridicat poporul grecesc prin educațiunea sa, în care un element hotărâtor a fost muzica.

Expresiunea firească a pornirilor nobile ale sufletului omenească, muzica aprinde și înduioșează, ea place și răpește, ea exprimă sbuciumările sufletului prin armonii de tonuri, ea este cel mai puternic mijloc de a influența asupra sufletului, asupra dispozițiilor sufletului.

Acest secret constatându-l și utilizându-l, îl găsim pe grecul din antichitate — cuprinzând chiar și legile țării sale în cântec, ca astfel cu plăcere să fie învățate, ca să fie cunoscute și apoi respectate.

Sunt îndepărtate astăzi acele vremuri clasice; și condițiunile vieții sunt cu totul altele. Cu toată asta, adevărul rămâne totdeauna adevăr: importanța educativă a muzicii va fi pururea de o netăgăduită valoare. Acest principiu să-l avem în vedere în educațiune și să-l aplicăm, după și în conformitate cu împrejurările și cu posibilitatea.

Găsim chiar sufletesc la poporul nostru, înclinarea și talentul pentru cântec, căci el își cântă „doina cea de jale“ și hora de joc; viața lui întregă, suferințe și bucurii, găsesc răsădit în cântec. Cântecul i-a fost alinarea în vremuri grele, și în

cântecele sale populare ne-a păstrat comoara sa de gândire și de sentimente.

Cântecul popular e un important element pentru conservare caracterului unui neam, cultivarea muzicală, va fi un important mijloc și pentru întărire și consolidare.

Muzica fiind o disciplină care nobilizează sufletul, trebuie să fie în deosebită atenție a educatorului. Simțirile intime ale sufletului le redă ea și celor și se adresează. Cultivând în cercuri largi muzica, vei stabili o armonie sufletescă, vei întări intimitate și unitate de simțiri; vei produce inclinații bune, cari sunt efectele firești ale unei culturi a inimii. Ear coardele inimii, în muzică răsună.

Numai muzica va dezvolta pe pământ, între oameni-o armonie sufletescă; vei întări comunitatea de simțiri generalisând-o; vei produce inclinații bune, cari sunt efectele firești ale unei culturi a inimii, căci coardele inimii în muzică răsună.

Numai muzica va dezvolta o armonie sufletescă superioară.

Este știut chiar, că la acele bisericii ale noastre, unde cântă corul, mai mult se îndeamnă credincioșii de a merge la sfânta slujbă. Și aceasta nu însemnează că un cor ca atare atrage lumea, ci însemnează că omul cu mai multă uitare de sine, de ființa sa pământească, își vede înălțat sufletul în sferile superioare, ridicat pe aripele armoniei cântecului — și plutește în sferile mărețe ale idealului creștinesc.

De-accea, atât pentru dezvoltarea simțului de armonie, cât și pentru finețea inimii, pentru a mulțumi pe de-o parte și pentru a înălța pe de alta, educațiunea va avea să dea o deosebită importanță cultivării muzicii sau cântecului; și conducătorii poporului, atât ca educatori cât și ca părinți sufletesci, să-și țină de a lor datorie, nobilitarea sufletelor încredințate mânilor lor. În lucrarea lor, vor găsi un puternic mijloc în muzică.

Proiect de Regulament

pentru administrarea afacerilor epitropești în parochii, elaborat de **Dr. Nicolae Oncu** pe baza Statutului organic și a regulamentului congresual pentru afacerile epitropești, votat de Congresul național-bisericesc prin concludul Nr. 107/1897.

II.

Dispozițiuni speciale.

Comitetul parochial.

(Continuare.)

§. 42. Comitetul parochial împreună cu preoțimea parochială poartă toată răspunderea morală și materială pentru buna administrare a tuturor averilor din parochie și totodată împreună cu preoțimea solidar este dator să restituie parochiei toate daunele cauzate prin o administrare incorectă sau culpabilă, sau în fine prin neglijența controlului celi se impune prin Regulamentul de față.

§. 43. În cazuri de neglijență sau grave abuzuri constatate în administrarea sau în controlul cuvenit, — Consistorul eparchial este îndreptățit să suspendeze și eventual să amoveze comitetul parochial pe cale disciplinară, rămânând însă prin aceasta ne atinsă întreaga responsabilitate materială a comitetului de a restitui parochiei toate daunele și spele cauzate prin neglijență sau ori ce abus.

În toate aceste cazuri de abus sau neglijență Consistorul este îndreptățit și trebuie să purceadă pe calea sa disciplinară deosebit și în contra parochului sau a parochilor, rămânând însă prin aceasta de asemenea ne atinsă toată responsabilitatea materială a parochului în solid cu comitetul, cari sub acest raport al responsabilității cad sub aceeași cercetare și judecată.

În cas de suspendare a comitetului, Consistorul prin organul său este în drept și dator să institue o comisiune pentru administrarea și conducerea afacerilor din parochie, care întru toate tine locul comitetului până la definitivă decizie a cauzei de suspendare, respective până la reintegrarea celui vechiu, sau până la alegerea altui comitet nou.

Acest drept de instituire al unei comisiuni în locul comitetului îi compete Consistorului și în toate cazurile, când în cutare parochie, din ori ce motive grave a devenit imposibilă alegerea și constituirea normală a comitetului parochial în mod și timp legal, — dela sine înțelegându-se, că în momentul acestei instituirii toate drepturile comitetului vechiu încetează și se transmit asupra comisiunii.

În fine în legătură cu aceasta se enunță și aceea, că afară de cazul de suspendare sau de amovare, nici nu comitet vechiu nu poate repăși și nici nu se poate alege altul nou în locul său, până când comitetul al cărui mandat a expirat nu și a încheiat

și nu a prezentat Sinodului inventarul, rațiociniul și raportul general despre activitatea sa din anul trecut de administrare.

III.

Epitropia parochială.

§. 44. Epitropii parochiali sunt acei barbati din parochie, cărora li se conrede și cari manipulează cassa și întreaga avere bisericească, școlară și fundațională din parochie.

Drept aceea se enunță, că întreaga activitate a epitropiei se estinde și mărginește exclusiv numai la îngrijirea afacerilor epitropești din parochie.

§. 45. În această privință și în conformitate cu Statutul organic, pe lângă stricta observare a dispozițiunilor generale din acest Regulament, — drepturile și datorințele epitropiei sunt acelea, cari să vor număra în dispozițiile speciale ce urmează.

În prima linie epitropia primește dela comitetul parochial pe lângă inventar toată averea mișcătoare și nemișcătoare a bisericeii, școlaei și fondurilor și e datoare să o grijască și manipuleze după conclusele comitetului și Sinodului parochial, ca un bun parinte de familie, cu dragoste și credință și în sensul Regulamentului de față, eventual al specialelor statute, regulamente și dispoziții stabilite de corporațiunile competente.

Predarea și primirea trebuie efectuită în ființa de față a tuturor membrilor, atât din epitropia veche, cât și din cea nouă, precum și în ființa de față a comitetului nou, care efectuește predarea, sau a unei comisiuni alese din sinul său, în care însă în tot cazul trebuie să participe presidentul și notarul comitetului și parohul locului.

Actul de predare și primire se săvârșește pe baza inventarului și rațiociniului de pe anul trecut, precum și pe baza Jurnalului de Cassa din anul curent, încheiat în ziua de predare, cercetând din poziție în poziție și constatând în faptă existența tuturor obiectelor din inventar precum și a tuturor actelor, documentelor, hârtiilor de valoare și a numerarului aflător în cassă și predând toate aceste în faptă la mâinile noilor epitropi dimpreună cu cheile dela cassă.

Despre actul de predare trebuie încheiat un protocoî în două exemplare egale, dintre cari unul se asează în arhivul comitetului, ear al doilea se păstrează la epitropie în cassa parochială, având epitropia veche dreptul să ceară pentru sine o copie legalizată prin biroul comitetului.

Protocolul de predare, cu provocare la documentele luate de basă, trebuie se conțină toate momentele principale din actul de predare, îndeosebi trebuie să coprindă în sine o specificare amănunțită a actelor, documentelor, hârtiilor de valori, libelelor de depuneri și a numerarului aflător în cassă și primit de noii epitropi, și astfel dresat, drept dovadă perfectă, trebuie semnat de toți membrii de față din

epitropia veche și nouă, apoi de presidentul și notarul comitetului și în fine de parochul locului.

Prin acest fapt epitropia veche se liberează, ear cea nouă din momentul primirii poartă toată răspunderea pentru întreaga avere, ce a primit sub îngrijirea sa pe baza actelor și în înțelesul protocolului de predare.

§. 46. Datoria epitropiei este, mai departe, de a păstra într'o ladă de fer cu 3 chei averea mișcătoare a bisericei, școlei și fondurilor, precum sunt toate hârtiile, actele și toate documentele de valoare, poarte acele ori ce numire și ori ce titlu, fără de excepțiune, și în fine foți banii gata ai parochiei, — enunțându-se de nou, că spre scopul acesta fiecare parochie trebuie să aibă și eventual să și procureze o cassă Wertheimiană, sau dacă mijlocele nu-i permit, o cassă de fer, sau cel puțin una de lemn legată în fer cu trei incuietori, în care sub responsabilitatea solidară a epitropilor necondiționat trebuie așezată și păstrată toată averea mobila aci circumscrisă.

În cas dacă comitetul își neglijează datorița sau refuză de a procura o asemenea cassă, epitropia este datoare să arate cazul la Consistor prin oficiul parochial.

Dintre cele 3 chei ale cassei parochiale, se va păstra câte una la câte un epitrop.

Unde sunt numai doi epitropi, acolo a treia chee se va păstra la paroh, ear unde sunt mai mulți, se va păstra la parochul designat prin comitet.

La deschiderea și închiderea cassei se recere prezența a celor trei persoane, cari țin cele trei chei dela cassă, și acestea în solid sunt răspunzătoare pentru starea și conținutul cassei.

Ce privește toate celelalte averi mișcătoare și nemișcătoare ale parochiei, precum și manipularea acelor, pentru toate acestea administrarea și responsabilitatea tuturor membrilor din epitropie rămâne indivizibilă și solidară, datori fiind de altă parte toți membrii epitropiei să porceadă în toate afacerile lor de comun acord și solidar.

Pe lângă susținerea tuturor acestor principii, totodată însă în legătură cu aceasta, pentru stabilirea unei proceduri uniforme și raționale în administrarea proprie a numerarului din cassa, se decretează, că dintre membrii epitropiei parochiale, acela care în serie a fost ales sau proclamat în Sinodul parochial la primul loc între membrii epitropiei, prin aceasta se declară instituit de epitrop primar, care pe lângă concursul și controlul neîncetat al colegilor sei, singur este autorizat să manipuleze toți banii din cassă, făcând totodată singur fiind și toate percepțiunile și toate erogațiunile, dar totodată singur fiind și responsabil pentru toate venitele până în momentul depunerii lor în cassă, precum și pentru toate erogațiunile de făcut din numerarul ridicat din cassă, sau intrat pe altă cale la mâinile epitropului primar înainte de depunerea lui în cassă.

Totodată se decretează, că epitropul primar îndată la intrare, sau cel mult în Dumineca viitoare, — și în tot casul în fiecare Duminecă este îndatorat pe baza Jurnalului să depună în cassa parochiei toate sumele sau valorile intrate în decursul fiecărei săptămâni și tot atunci să ridice din cassă și eventualele sume de lipsă la efectuarea plăților din săptămâna viitoare.

În fine se hotărăște, ca îndată ce intră la cassă o sumă peste 100 coroane, fără altă destinație urgentă, sau mai aproape, ca să nu rămână fără dobândă, epitropia este datoare, cel puțin până la alte dispoziții, să-o depună spre fructificare în cassa de păstrare, în care privință însă epitropia și aci este datoare să se conformeze dispozițiilor din acest Regulament și hotărârilor luate de comitet pe baza acestora.

§. 47. Pentru administrarea corectă și tehnică a numerarului și valorilor de cassă, epitropia este datoare să poarte un jurnal de cassa despre percepțiuni și erogațiuni, în care mai înainte de toate trebuie petrecut restul de bani gata din cassa dela finea anului trecut și apoi zilnic și în seria lor faptică, din poziție în poziție, toate sumele și valorile, câte au intrat, și toate sumele și valorile câte au ieșit din cassa în decursul anului, espres cu titlul, datul și suma intrărilor și eșirilor din cassă, astfel ca să rămână necontată nici una singură poziție din tot ce a intrat și din tot ce a ieșit din cassă.

Acest Jurnal trebuie purtat în 2 exemplare, dintre cari unul se pastrează la epitropul primar, ear al doilea în cassa de fer sub controlul întregii epitropii și apoi se subserie prin toți membrii epitropiei și eventual și prin preotul, care a ținut o cheie dela cassă.

Afacerea purtării jurnalului cade în sarcina epitropului primar.

Dacă epitropul primar nu posedă însă cunoștințele necesare spre aceasta, la cererea sa, sau la inițiativa proprie a comitetului, acesta are drept să designeze pe alt membru din epitropie pentru purtarea Jurnalului.

În fine, dacă nici unul dintre epitropi nu posedă aceste cunoștințe, comitetul are drept să designeze pe parochul, sau învățătorul, eventual pe unul dintre preoții sau învățătorii din parochie, cari în cazul acesta în virtutea acestei dispozițiuni sunt datori să poarte în locul epitropiei jurnalul de cassă și anume afară de casurile espres ficșate în dispozițiile generale ale acestui Regulament, în mod gratuit și fără nici un titlu la nici un fel de remunerațiune; adăugându-se totodată, că în toate aceste casuri, pe lângă epitropi, jurnalul de cassă trebuie semnat și de purtătorii sei, cari împreună cu epitropia, poartă toată răspunderea pentru ducerea lor corectă și pentru pagubele ce ar putea rezulta din procedura lor incorectă sau culpabilă.

Toate aceste dispoziții de drepturi și datorințe reciproce ale comitetului și epitropiei, a parochului și învățătorului, se aplică și la purtarea protocolului principal, precum și la compunerea și încheierea rațiociniului anual al epitropiei, — enunțându-se și aci din nou responsabilitatea solidară a comitetului și parochului pentru toate daunele, ce ar urma din neglijența datorinței lor de control asupra purtării jurnalului și protocolului principal, și specialmente asupra încheierii corecte și regulate a rațiociniului în fiecare an, în timpul mai sus normat.

§. 48. Tot asemenea este îndatorată epitropia să poarte și încheie în fiecare an un protocol principal, în care pe lângă reoglundarea tuturor pozițiilor de percepțiuni și de eroğațiuni din Jurnalul de cassă, să se arate întreaga stare a averii manipulate în cassa parochiei, introducându-se spre acest scop în protocolul principal, sub rubrice deosebite, afară de percepțiunile și eroğațiunile din anul curgător și toate pozițiile de restanță din anul trecut, atât la percepțiuni, cât și la eroğațiuni, și în special transpunându-se aci și numerarul sau banii gata din cassă dela finea anului trecut, dobândind prin aceasta o adevărată icoană despre starea întregii averi parochiale care se administrează în cassa parochiei, precum este și intențiunea Statutului organic, înțelegând astfel aci sub cassă: banii gata, titluri de rentă, acții, libele de depuneri, și peste tot ori ce hârtii de valori și în fine tot felul de pretensiuni active și pasive ale parochiei.

Tot spre acest scop, urmând în general seria diferitelor titluri atât la venite, cât și la spese, d. e. la percepțiuni; capitalele elocate în hârtii de valori, acții, depuneri, banii gata din cassă, venitele din exarendarea imobilelor, dela hârtiile de valori, acții, depuneri, venite din vinderea scaunelor, din tasuri, din vinderea luminelor, dela clopote, ripizi, prapori, sfeșnice și altele diverse, — ear la eroğațiuni: premiile de asigurare, echivalentul, contribuțiuni de stat și comunale, contribuțiuni diecesane, salariul învățătoresc, contribuiri la fondul regnicolar de pensuni, reparaturi, spesele de susținere a bisericei și școalei, administrarea la consistor a venitelor din tasul II. și III., eventualele răscumperări de bir și stole preoțești, lumini, și alte lucruri trebuincioase la serviciul divin și alte diverse spese, — compunând din toate aceste și la venituri și la spese câte un grup deosebit, de după natura averilor, a venitelor și a speselor, și introducând apoi din Jurnal toate pozițiile de venite și spese în grupul la care aparține fiecare poziție de percepțiuni și eroğațiuni, și totodată introducând earăși la fiecare grup, însă în rubrică separată toate activele și pasivele, adeca toate pretensiunile și toate datorii ce le are parochia din trecut, — astfel, ca și în protocolul principal să nu rămână nimica necontat din percepțiunile și eroğațiunile anului, și din toată averea activă și pasivă ce o posedă parochia și care să adminis-

trează în cassa parochiei și în fine ca astfel suma percepțiunilor și a eroğațiunilor din protocolul principal să consune întru toate cu suma de percepțiuni și eroğațiuni din Jurnal și în urmă cu restul de cassă.

Ce privește pretensiunile sau datorii restante, ce le are parochia, este de dorit, ca pentru evidența și incasarea respective pentru plățirea lor prin epitropie, după încheierea și pe temeiul rezultatului din protocolul principal, cu numirea, titlul și suma pretensiunii sau a datoriei, să se facă câte un estras, earăși după grupuri sau în protocolul principal sau pe hârtii, sau acte deosebite, adneccate la protocolul principal.

Se enunță totodată, că pentru ușurarea purtării și a controlării socoților, toate pozițiile de percepțiuni și de eroğațiuni, cari se repetează regulat în fiecare an, sau în fiecare zi de sərbătoare, trebuie estrase din jurnal și introduse la grupul lor în protocolul principal sub un singur titlu și în o cifră generală, care rezultă din adiționarea tuturor pozițiilor respective din Jurnal, aplicându-se această regulă în tot casul la venitele din tasuri, clopote, ripizi, cununi, lumini, prapori, sfeșnice și altele diverse, precum și la eroğațiunile pentru totfelul de contribuțiuni, diverse salarii ale personalului bisericesc și școlar de după funcțiuni și persoane și altele asemenea eroğațiuni și în fine atât la spese cât și la venite grupul diverselor, cari stau afară și nu se pot clasa în grupurile ordinare, notând însă în tot casul lângă fiecare grup toate pozițiile din Jurnal, din care se compune această cifră generală din protocolul principal.

Protocolul principal se poartă și se încheie după sfârșitul anului budgetar în 2 esemplare, dintre cari unul se păstrează în arhivul comitetului, ear al doilea în cassa parochială.

§. 49. După încheierea fiecărui an budgetar, epitropia, pe basa Jurnalului de cassă și a protocolului principal este dator să compună și încheie, și să prezenteze comitetului parochial la începutul lunii Ianuarie din fiecare an rațiociniu documental despre toate venitele și spesele, precum și despre întreaga avere mobilă în bani, pretensiuni și tot felul de hârtii de valori, ce se administrează și să află în cassa parochială, fie ca active, fie ca pasive.

Rațiociniul stă din 2 părți: una relativă la venituri, și alta la spese, sau cu alte cuvinte din activele și pasivele parochiei, fiind cassa parochială creditoare pentru tot ce a intrat sau ce ar fi trebuit să intre și debitoare pentru tot ce a dat sau ar fi trebuit să deie din cassă.

Drept aceea, în partea venitelor, fără de nici un fel de devesiune, în general și în seria lor din protocolul principal se introduc sub câte un titlu numerarul și diferitele valori de cassă, de după categoriile lor diverse și în fine în cifre generale diferitele venituri din diferitele grupuri din protocolul princi-

pal, — purcezându-se tot asemenea și la partea a doua de spese sau pasivele parohiei, și enunțându-se, că în rezultatul său final rațiociniul întru toate trebuie să consune cu protocolul principal.

În fine rațiociniul trebuie să conțină și să se încheie cu un bilanț, care să arate în cifre întreaga stare activă a casei la sfârșitul fiecărui an, care rezultă după subtragerea tuturor pasivelor din active.

În sensul Statutului organic, rațiociniul trebuind să fie documentat, de nou se enunță că epitropia nu poate să facă nici un fel de eroğațiune fără chitanță, care servește ca document de cassă și totasemenea trebuie să fie documentate și toate venitele, conformându-se de altmintrelea epitropia sub raportul venitelor la dispozițiile făcute mai sus, — ear pentru regulă și control se enunță, că fiecare document de cassă trebuie provăzut cu Numărul poziției din Jurnalul de cassă, la care se rapoartă, în fine, că pentru censurarea și aprobarea rațiociniului, deodată cu rațiociniul, Jurnalul de cassă și protocolul principal, epitropia trebuie să transpună la comitetul și Sinodul parochial toate aceste documente de cassă, rămânând în cassă numai numărul și eventualele documente și hârtii de valori, pe cari comitetul parochial în tot casul are dreptul și datorința de a le cerceta de o dată cu censurarea și revisiunea rațiociniului, ear parochul are datorința să semneze estrasul sau conspectul acestor valori, drept dovadă de factica lor esistență, și dimpreună cu celelalte documente de cassă și rațiociniu să-'l transpună pe calea sa la Consistor.

În fine se enunță, că fiecare epitropie, în fiecare parohie este îndatorată să poarte Jurnalul de cassă, protocolul principal, și să compună și încheie rațiociniul de după formularile și instrucțiile speciale ce le va da Consistorul eparchial.

§. 50. Preliminarul fiind regulatorul acțiunilor epitropești, în virtutea Statutului organic se enunță, că epitropia în îndeplinirea agendelor sale, de o parte este datoare să încaseze toate venitele preliminate, ear de altă parte să nu facă nici o eroğațiune ne preliminară, fără de imputernicirea comitetului parochial.

Tot pe acest temei se enunță și aceea, că epitropia este îndatorată a se îngriji și a solicita încasarea tuturor pretensiunilor active și a tuturor venitelor prevăzute în preliminar și în special și a spelor de cult stabilite prin repartițiunile anuale, ear de altă parte, fără de altă autorizare este îndreptățită și totodată îndatorată să facă între marginile preliminarului toate eroğațiunile prevăzute acolo, absolut interzis fiindu-i însă de a trece peste limitele budgetare fără de votul comitetului parochial.

Drept aceea, dacă în decursul anului se ivește sau se impune necesitatea de cutare-va eroğațiune neprevăzută, sau dacă s'a dovedit, că suma pusă în preliminar nu este suficientă, epitropia este datoare

să avizeze și ceară hotărîrea comitetului pentru acoperirea sau suplinirea lipsei neprevăzute în preliminar.

§. 51. Epitropia priveghează, și în coaștelegere cu comitetul dispune toate cele de lipsă, ca edificiile-bisericești școlare, și fondaționale, și alte averi, precum și în deosebi curtea bisericeii, școalei, a casei parochiale și în fine cimitirul să fie în stare bună, autorizată fiind epitropia să acopere trebuințele acestei susțineri din suma prevăzută spre acest scop în budget, earăși fără de a trece și aci peste marginile preliminarului.

(Va urma.)

Să ne organizăm.

(Conferențele preoțești.)

„Aș mai avea multe de zis — încheie fratele Terebenț articolul său din numărul trecut al foaiei noastre bisericești — dar' las să se pronunțe și alții mai chemați.“

Chemați suntem cu toții a ne pronunța în această chestie de mare însemnătate pentru noi, lucrătorii în viea Domnului! Sunt sigur că cu această intențiune a pus-o pe tapet — foarte nimerit — fratele în Cristos Givulescu, ca toți sau măcar cei mai mulți să o dezbătă, și în urma acestor debateri speciale în public, să vie apoi cei „aleși“ să 'și spună verdictul final!

Organizarea noastră după plan bine chibzuit în conferențe preoțești ar fi numai și numai de binele bine priceput al nostru. Nimenea dintre frați nu poate adeveri contrarul. Să fim numai sinceri.

Între noi lipsește mai peste tot — durere că trebuie constatat acest adevăr — frățietatea aceea sinceră, curată, decorul unor frați chemați pentru slujba mărăța și sfântă alui Dumnezeu. Din lipsa acestei legături sincere frățești rezultă că unul sau altul pentru un adevăr obșteșc, la moment se află atins, presupune că intenționat s'a zis chiar referitor la el! Eu din parte-mi în tot-deauna mă bucur, că mi se dă ocaziune de a mai afla ceva din vorbele, sfaturile confratelui, de folos în lucrarea mea preoțească; nu caut nici când: „cine zic“ ei „ce zic“, presupunând în fiecare dintre frați același simțământ: de a alerga în ajutorul confratelui — măcar și numai cu sfatul — la necazul ce eventual ajunsese asupra-i, poate în urma unei lucrări prea pripite, prea ușor sau de fel ne precugetate, căci bagseama de acestea toți trebuie să avem parte, „azi mie — mâne tie.“ În acest înțeles înțeleg eu frățietatea sincera și curată, — în astă forma lipsește dintre noi, — nu ne știm sfătui sincer și-'n dragoste, de și numai așa am putea afla modul cel mai potrivit de a ne susține. Frățietatea numai așa o vom putea ridica, și

apoi vom asigura pentru toate timpurile vazei noastre preoțești acel nivel, pe care trebuie să stea după slujba și chemarea cea sfântă ce avem și suntem chemați a implini! Cred cu credință tare, că această frățietate numai și numai convenirea mai deasă o va putea promova între noi.

Sunt fără număr afacerile noastre cari ar trebui discutate împreună, în conferență! Unul ar spune una, altul alta, — ear la urmă s'ar afla calea cea adevărată, — ne-am deda a urma sfatului unui altuia, căci frate sfătuește pe fratele său, — s'ar spulbera cu totul presupunerile false, — am lucra uniform în toate afacerile, nu ca azi bună oară, când câți suntem în atâtea chipuri lucrăm în una și aceeași treaba! Azi preoțimea noastră reprezintă tabloul unei tabere, a cărei luptători operează fiecare după chibzueala sa, diferit unul de altul, ba de multe ori chiar contrar unul altuia. Nu avem chestie în care doi preoți se opereze asemenea! Socoțile bisericesti difer peste tot, de și toate ar trebui să fie redactate în una și aceeași formă. Pentru introducerea unei uniformități în redactarea acestor socoți, s'a fost pus început acum vre o doi ani în tractul nostru protopresbiteral, și ne bucurasem că o să fie ceva, când rămase începutul baltă și noi earăși unde am fost! Să ne ferească Dumnezeu să n'ajungem la urma urmelor noi toți în baltă!

Cum purcedem noi față cu pocăiții? Care cum vrea! Unul îi desconsideră peste tot, — altul îi batjocorește, cugetând că așa îi va putea reîntra de pe calea greșită, eu bună oară tractez cu ei cu blândeță, îi privesc de oaea cea rătăcitate din sfânta evanghelie, pe care caut să o află și să o readuc în staulul părăsit! Stau cu ei de vorbă fără a-i batjocori, cu bună-voință și dragoste nu pentru starea lor de acum, ci pentru nădejdea de a-i redobândi s-tei Biserici! Care dintre noi purcede mai corect! Ar fi să o constate frații împreună în conferențele preoțești! Acestea sunt chemate a introduce uniformitatea în lucrare!

Urmăresc cu atențiune conferențele preoțimei catolice și cetesc rapoartele despre decurgerea acelor. Ei țin două conferențe tractuale, apoi una generală în prezența Arhiepiscopilor. În fiecare raport se accentuează că chestiunile puse pe tapet vor fi desbătute cu demnitate, interes general, domnind ca de regulă bunînțelegere între frații adunați — cu puține excepțiuni — în număr complet. Se adună toți, căci domnește între ei frățietatea sinceră, curată, care de altcum numai aceste dese conveniri au promovat-o și întră ei. În cât apoi pentru adunarea generală, sunt pline rapoartele: cât de imposantă a fost și cu câtă splendoare, cu câtă maiestate a decurs! Eu cred că așa o fi fost, dar tot atunci cred sus și tare că nici ale noastre n'ar rămânea în urma alor lor! Tot aceeași misiune o avem și noi ca ei; dar peste asta împrejurările între cari suntem nevoiți a ne plini noi misiunea sunt neasemenat mai grele

ca ale lor! Nu noi dară avem lipsă mai mare de conferențe și sfătuiri?! Ba da!

Ce tablou grandios ar fi: adunarea fiilor în jurul prea bunului lor Părinte Arhiepiscop! Am alerga cu dor și sete să-i ascultăm învățăturile și sfaturile nemijlocit din gura Sa! Am avea ocaziune în ființa de față a celorlalți frați a ne descoperi durerile și necazurile, greșelile de tot sincer, ca așa apoi toate acestea să se poată lecu! Sunt sigur că prea bunul Arhiepiscop nu țințește a trage numai la pedeapsă pe cel viciat, ci din contră a preveni greșelilor prin sfaturi și învățături. Eată lipta unei conferențe generale și folosul cel mare ce ar rezultă! Eată locul unde s'ar putea înlătură unele și altele nedumeriri ce le are mare parte din clerul nostru în privința statutelor și a paragrafilor din statutele fondului preoțesc!

Ori ce divergență de păreri, ori ce neînțelegere dintre frați s'ar delătură numai în conferențele frățești! „Spune-l soborului“, zice Mântuitorul. Și earăși „ce sunteți turburați puțin credincioșilor“? și cei slabi s'ar recăpăta curajul la auzul vorbelor Mântuitorului din gura Părintelui lor cel îngrijitor de scartea fiilor săi a prea bunului Arhiepiscop, — s'ar întoarce mai osebiți pentru continuarea luptei la casele lor, — marea s'ar alina, viforul ar înceta și naia sfintei noastre Biserici s'ar urma calea neconturbat în misiunea de a mântui sufletele!

Organizarea în conferențe ar fi numai și numai pentru binele nostru, ear' autoritățile noastre nici când nu vor pune pedici unui bine comun!

Otlaca, 31 Ianuarie (13 Februarie) 1901.

G. Turic,
preot.

Causele imoralității poporului nostru și mijloacele de moralizare.

Disertațiune rostită în conferența preoțească ținută în Beiuș la 7 Februarie n. a. c. de preotul Moise Popoviciu din Șeghiște.

*Prea Onorați Domni Protopresbiteri!
Iubiți frați întru Cristos!*

Biserica din punct de vedere canonic este totalitatea acelor indivizi, cari de bună voie s'au întrunit în credința Mântuitorului Cristos, mărturisindu-o pe aceea și făcând destul învățăturilor și așezămintelor cuprinse în Noul Testament. Aceasta este biserica cea vie, biserica, despre care vorbește și mărturisește apostolul zicând: „Voi sunteți biserica Dumnezeului celui viu.“

Această biserică, mai pe înțeles, creștinii, cari compun biserica cea vie, sunt datori, înrolați odată între ostașii răscumpărătorului Iisus, a vieții după poruncile aceluia, adevărată viața lor și conduita lor să aibă de bază cele trei mari virtuți creștinești, bine vestite și propovăduite de însuși Mântuitorul, adevărat:

credința, dragostea și nădejdea; ei trebuie să viețuească, în rândul al doilea, după învățăturile Apostolilor, cari sunt întemeiate pe învățăturile primite dela Mântuitorul Cristos, dar sunt datori creștinii în rândul al treilea să viețuească și după poruncile bisericesti, pe cari ierarchia a aflat de bine a le statori în decursul vremurilor, spre binele creștinilor și spre a-i feri pe aceștia de unele lucruri, cari le-ar putea fie dăunătoare ori chiar vătămătoare. Relativ la această din urmă datorință a creștinilor Apostolul Pavel în epistoala sa către Tesalonicheni zice: „Și vă rugăm fraților, să recunoașteți pre cei ce se osteneșc între voi și pe mai marii vostri în Domnul și pe cei ce vă sfătuesc, și să-i preaprețuiți în iubire pentru lucrul lor“ (I. Tes. V. 12, 13.)

Creștinii dar sunt datori în afacerile religioase morale, a da cuvenită ascultare mai marilor bisericesti: „Ascultați pe mai marii vostri și vă plecați lor, căci aceia priveghiază pentru sufletele voastre.“ (Earei 13, 17).

E de prisos a Vă pomeni, Domnilor, de imprecjurarea că creștinii primi se sileau cu tot focul, cu toată ardoarea inimii lor a satisface tuturor datorințelor ce-i obliga. Au trecut încă atunci acele timpuri frumoase și demne de reamintire. Azi stăm în față cu o primejdie, ce amenință biserica a o sguidi din temelii și primejdia e ajutorată chiar de fiii săi și spriginită prin răceala și marea nepăsare ce se vede a fi încâtușat inimile multora dintre membri bisericii, făcându-i să nu-le pese de moralitatea ce trebuie să o aibă fie-care mădular bisericesc în parte, iar în genere toți mădularii constitutivi ai bisericii.

Ne-am adunat în conferență. Terenul conferențelor e vast, obiectele de desbătut sunt varii și totuși, după mine, punctul, ce ar trebui să culmineze în fie-care conferență preoțească e chestia: despre decadența morală actuală a credincioșilor incredințați păstoririi noastre spirituale. Acest punct, care e osia în jurul căreia se învîrt toate celelalte obiecte conferențiale, l'am putea subdivisa în două puncte și anume:

1) Aflarea cauzelor, din cari provine marea răceală de azi a credincioșilor față de biserică și față de cler;

2) Aflarea chipului și a mijloacelor, prin cari credincioșii noștri, poporul nostru s'ar putea readuce în staulul părăsit, sau mai pe înțeles zis, în cadrul moralității.

Cu permisiunea onoratei conferențe eu le voi trata ambele puncte deodată. Mă rog deci să fiu ascultat.

Fiecare preot — cu puține excepțiuni — este în comuna sa pe lângă păstor sufletesc ca atare, încă și cel mai inteligent om, cel mai espert în toate afacerile. El mai virtos și mai mult ca ori cine altul vine în des contact cu poporeni săi, îi cunoaște mai bine și mai bine și mai cu temei de-

cât ori care alt individ. Urmarea acestei împrejurări e, că fiește-care dintre noi își va ști da seamă de relele ce băntuie pe păstorii săi. Mai cu greu însă ne va fi a afla chipul de vindecare a acelor rele, căci răul odată incuibat e asemenea boalei cronice, pe care numai singur Dumnezeu o mai poate vindeca. Tot așa de cu greu e a afla și cauzele, pentru cari poporul nostru a devenit așa de nepăsător față de sfânta biserică, unicul și sigurul scut al strabunilor noștri în trecut și neclătitul și tarele razim al nostru în prezent. Causa imoralității poporului e astăzi obiect de vie discuțiune. Organele bisericesti și cele politice discută cu deosebită căldură și cu cel mai mare interes de un timp încoaci această mare chestie, dar cu puțin rezultat. Fiește-care și-a spus părerea și-a dat sfatul, după cum a găsit cu cale. Toate sfaturi bune, sfaturi purcese din inimă creștinească, dar nimeni nu le urmează, nimenea nu le dă atențiunea cuvenită. Iată răul!

Domnilor, în adevăr stăm în față cu un rău mare. Poporul nostru, care a fost în toate timpurile cel mai conservativ, a început a-și perde ținuta sa. Păstrarea obiceiurilor, a datinilor aduse cu sine din frumoasa Italie, sunt tot atâtea dovezi pentru conservativismul său. Străinii îl admirau și se minunau de el, îl invidiau chiar, și eată că azi trebuie să ne plecăm capul și să roșim noi, cei ce trăim în veacul de acum, de conduita supușilor noștri. Să fie sosit oare timpul prezis de apostolul Pavel în epistoala sa a doaua către Timotei: „Va veni timpul, când nu vor suferi învățătura cea sănătoasă, ci după poftetele lor își vor grămădi învățători“? (II. Tim. IV. 3). Se poate! Se pare a fi chiar așa. Înși-ne vedem, înși-ne ne convingem despre acest rău intrupat. Sa revenim însă la obiect.

Spiritul timpului de azi, zic unui, că ar fi cauza pentru care credincioșii noștri au degenerat atât de tare moralmente. Eu unul o conced. Își va fi având și el — spiritul timpului — partea sa în răul ce ne băntuie, încât cu nici un fel de mijloc să nu-l putem contrabalansa. Oare harnicul popor bur, care luptă contra unui dușman de zeci de ori mai numeros ca el, și încă merge din isbândă în isbândă, nu trăește sub aceleași planete ca noi și nu în veacul și timpul, în care trăim noi? Și totuși acel popor mic, această mână de oameni face minuni de vitejie. Și cum? Credința, dragostea și nădejdea, aceste trei mari podoabe creștinești, fiind tari în sufletul lor îi fac viteji, îi fac neintrecuți.

Dar să admitem că spiritul timpului ni-e dușman, împrejurările vitrege. Apoi noi să ne speriem? Să cedăm de loc tot terenul ocupat și părăsind locul de luptă să ne supunem? Nici decât. Aceasta, să nu o facem, căci atunci noi n'am merita frumosul nume de următorii Apostolilor. Din contră să chibzuim aci împreună asupra armelor, cu cari să luptăm și luptând cu toții cu aceleași arme, de odată și după un anumit și bine chibzuit plan, duș-

manul, sunt sigur, va ceda forței noastre întrunite. Apostolul Pavel în epistoala sa către Timotei zice : „Presbiterul trebuie să fie fără prihană . . . treaz, înțelept, cuvios, iubitor de străini vrednic de a învăța, nebetiv, nebătăuș, nedoritor de câștig neonest, blând, neiubitor de ceartă, nesgârcit, bine îngrijindu-se de casa sa, având copii ascultători cu toată curăția.“ (I, Tim. III, 2—4.) Iată Domnilor ! v'am înșirat armele, cu cari trebuie să ne înarmăm în lupta ce ni se cere. Să-le îmbrăcăm cu toții și sunt sigur, că vom birui, sunt sigur, că isbânda va fi a noastră. Venit'au peste maica biserică furtuni și mai grele, ca ceste de azi, dar din toate a scăpat'o Dumnezeu și din toate a eșit falnică, din toate triumfătoare, mulțumită acelor buni și diligenți cărmaci, cari ziua noaptea „cu timp și fără timp“ veghiau necontentit și când observau furtuna alergau dela o margine a lumii la cealaltă spre a chibzui cu toții laolaltă asupra chipului, cum s'ar putea stirpi relele ivite în biserică. Să facem și noi așa, să supunem interesele noastre private marilor interese comune și cu bună samă vom birui dușmanul ori cât de îndărăt-nic ni s'ar părea.

Alții ne stau înainte cu împrejurarea, că credincioșii nostri s'ar simți îngreunați de sarcina ce-i apasă cu susținerea clerului. În adevăr clerul nostru a avut lipsă mare de spriginul material din partea credincioșilor săi. În timpurile de mai nainte clerul a fost și spriginit și ajutat cu cea mai mare bunăvoință de către creștini. Cu timpul însă și mai ales dela inlesnirea mijloacelor de comunicațiune încoaci, păstoriții noștri au venit în contact cu diferite elemente. În urma desului contact obiceiurile noastre li-s'au părut celor ce călătoreau prea nepotrivite, ori poate și prea îngreunătoare. De ce să contribuiesc eu atâta pentru susținerea preotului meu, își va fi zis un atare, când preoții cutărei ori cutărei confesiuni nu cer nimic salar dela păstoriți ? Firește că un atare om se privea de un adevărat Solone între consătenii săi, și fiind omul din fire mai aplecat spre rău decât spre bine, vorbele rele prindeau ușor adânci rădăcini în ascultători, cu atât mai ales, căci credincioșii nostri neversați în ale legii, nepricepuți în afacerile civile, nu știau nici pricepeau, că cutare ori cutare confesiune e privilegiată, nu știau că : „Cuius est regio, illius est etiam religio.“ Dacă însă preotul respectivului credincios stăruia la timpul său, ca atât acel credincios, cât și ceialalți fii sufletegii ai săi să cerceteze școala regulat, dacă respectivii se sileau ori constringeau să cerceteze și școala de adulți ; dacă pe lângă aceea se mai țineau și chatechisațiile prescrise cu tinerimea adultă ; dacă atât tinerimei cât și credincioșilor, peste tot prin predici și feliiurite vorbiri ocazionale li-se făcea idee clară, că înzestrarea cu cele de lipsă a preoților din partea credincioșilor nu e a se privi ca plata unor lucrători, ci ca înzestrarea unui funcționar bisericesc, așezat din partea religiei

spre creșterea și întărirea creștinilor în religiozitate și moralitate și spre povățuirea lor către moștenirea împărăției cerești prin învățături și administrarea misterilor : atunci de bună seamă credinciosul nu cugeta așa, el cugeta bună oară că creștinii sunt dați ori a privi competențele preotului lor întocmai precum patria privește competențele unui ostaș și precum patria se îngrijește pentru traiul ostașului din vistieria sa, unde contribuie cetățenii, așa și biserica trebuie să se îngrijească din vistieria sa pentru traiul preotului, unde acum nu cetățenii ci creștinii sunt datori a contribui : „Cine paște turmă și din laptele ei nu mânâncă“ ? Zice apostolul Pavel în epistoala I-a către Corinteni cap 9. Aceasta păstoriții noștri nu o pricep, ei n'au ajuns încă la acel grad de cultură, de pricepere intelectuală, precum ei nu pricep și nu știu să se apere nici contra unui eretic ori schismatic, ce l'ar ataca. Totul atârnă dela lipsa de carte, dela lipsa de procopseală în învățământ.

Nu pot indestul recomanda aci, ca toți să ne nisuim într'acolo, ca să inactivăm școala de adulți, pe care noi până aci n'am pus nici un temel. E doară și superflu a mai aminti — fiindcă știți cu toții — că cu școala de adulți are să meargă mână în mână catechisațiunea cu tinerimea, predicile din dumineci și sărbători și deosebit apoi predicile ocazionale atât cu adulții cât și cu credincioșii vârstnici.

Un lucru nu trebuie uitat în educațiunea tineretului : Să punem pond deosebit pe cultura inimii. Desvoltând în elev cultura mentală și neglijând cultura inimii, aș putea zice că am făcut un bine care nu întrece cu nimic răul e dar simil acestuia. Și de ce ? Iată de ce : Omul cultivat mental numai, a devenit ce e drept în posesiunea multor cunoștințe destul de necesare și folositoare, numai cât un atare om va folosi cunoștințele câștigate numai și numai în favorul său, va supune deci binele obștesc, bine-lui său privat ; până când cel ce are pe lângă cultura mentală în deplina măsură și cultura inimii, acela în totdeauna va căuta binele obștei, fie chiar și cu perdere însemnată pe partea sa.

Serbarea zilelor de sărbătoare cu deschilinită dragoste creștinească, cu evlavia cea mai mare contribuie nespus de mult la edificarea credincioșilor noștri. Aci află de lipsă și cu cale o decisiune din partea onoratei conferențe în sensul, ca preoțimea să observe cu deosebită rigoare sărbătorile Mântuitorului Cristos și ale Născătoarei, silindu-se ca acele zile să fie consacrate, să fie sărbate cu cea mai deplină sfințenie. Purcederea uniformă cu privire la sărbătorirea zilelor dedicate memoriei feliuriților sfinți, introdusă în biserica noastră, e o urgentă afacere, dela care depinde mult stima și reputațiunea noastră preoțească, dar totodată credința și dragostea creștinească. Să ne lămurim odată în care zile de ale

Supliment la „BISERICA și ȘCOALA“ Nr. 5
Anul XXV.

sfinților e permis luciul de câmp, e permisă claca atât de dăunătoare creștinilor din toate punctele de vedere. Între relele ce rod la trunchiul moralității poporului e în adevăr și uritul obiceiului de a nu trăi preotul în bună înțelegere cu învățătorul său. Un rău mai mare de cât acesta nici că se poate închipui. Tratată odată această temă per longum et latum de Domnul preot Horvat în conferința preoțească dela Oradea-Mare și publicată în organul diecesan, cred a fi în curat cu ea. Eu mă mărginesc a accentua cu privire la aceasta numai atât, să ne silim cu toții a delătura acest rău mare și vrednic de tot dispreț. Să voim numai și vom putea.

Sirguinta noastră de a deveni une-ori prea autoritativă încă ne face mult rău. Devisa: „Sic volo, sic iubeo“ nu e pentru noi; a noastre arme trebuie să fie armele blândeței și numai în cazuri extrem ne putem dimitte la certări, dar și certările noastre să fie împreunate cu blândețe și din ele să se lasă a se vedea curgând un balsam mângăetor, pentru cei ce ne vin sub certare.

Aș avea de adaus încă și împrejurarea, că oare de ce preoții din trecut erau cu mult mai văzuți ca noi, cestia de azi? După experiențele mele cauzele le-aș reduce la următoarele. Notez însă, că și eu însumi sunt tot atât de greșit, ca și mulți alții, ba poate și mai mult. Nu ne-am adunat aici dar ca să ne lăudăm, nici ca să ne defaimăm; ne-am adunat să ne coregem, să ne chibzuim și dacă până aci am purces pe cale rătăcită, să ne învățăm a merge de aci înainte pe calea cea dreaptă, pe calea mântuirii. Încât vor fi nimerite modestele mele indignități și sfaturi însu-mi nu o știu, mai bine vă ști-o aceasta D-Voastre, ascultătorii mei. După aceste premise să revin la obiect.

Preoții din trecut nu știau decât chiar servi, puțini și rari erau oratorii. Ei însă serviau cu toată căldura inimei lor. Însu-mi am văzut preoți bătrâni, cari sub întreg decursul serviciului divin erau atât de pătrunși de însemnătatea actului, încât vărsau continuu lacrimi din ochii lor. Că ce efect a produs un atare serviciu asupra credincioșilor asistenți vă puteți închipui, mai admitând apoi și împrejurarea că preotul lua parte la toate bucuriile și necasurile credincioșilor, dându-le acestora să înțeleagă că și el se bucură de bucuria lor ori din contra e mahnit de întâmplarea rea obvenită asupra cutărui parochian al său, el a devenit în toate privințele adevărat părinte sufletesc al poporului.

Încet cu încetul clerul a început a se lumina așa, că azi, în raport cu trecutul, putem zice că avem un cler luminat, poporul însă a rămas mai tot acolo, unde a fost. Cu clerul luminat însă sau

mulțit și lipsele aceluia, lipse ce e drept și scusabile, dar în mare parte produse de dorul de întrecere în căsnicie și înbrăcăminte cu oficanții bine plătiți și salariați de stat. Poporul cu mintea sa naturală a observat aceasta. El vedea bine, că noul preot e ceva mai strein de el, sinceritatea, cu care era întimpinat de preoții bătrâni, nu o vedea în noi, cei tineri. Deși ne primea cum știea el mai bine la case firește simple, noauă această bucurie nu ne facea, ba cel puțin nici silința de a ne simți bine în căștioarele lor sărăcăcioase nu se putea observa pe noi. De aci apoi receala poporului față de cler. Mai adăugând apoi că multele noastre lipse, nu le puteam acoperi numai cu flori de măr, ci de multe-ori recurgeam și la mijlocul de a ridica ștolele, un lucru și mai bătător la ochi. Aci apoi poporul în adevăr își eșea din răbdare.

Având în vedere că starea trecută a multora dintre preoți a fost în adevăr deamă de compătimit, abuzurile doară comise de unii ori alții în privința esagerării stoalelor deci ar fi scusabile. Azi însă când stările întregii preoțime s'au ameliorat, esagerarea ștolelor la nici un cas nu se poate scușa. Din contră ar fi de dorit ca stoalele, unde adică acelea s'ar părea prea mari și jignitoare poporului, să fie reduse. Faptul acesta ar renaște pe încetul legătura intimă dintre popor și cler, dragostea și încrederea aceluia în preoți. Un lucru acesta, de care fie-care dintre noi are urgentă necesitate din toate punctele de vedere.

Bine știind noi, că poruncile și așezămintele sfintei noastre biserici ne obligă pe toți: cleric și mirean la împlinirea datorințelor noastre creștinești, înșine să premergem cu exemplu la toată ocaziunea. Să nu contenim deci a fi milostivi față de săraci, făcându-ne noi pildă bună și deamă de urmat înaintea păstoritorilor nostri. „Dă deci săracilor pentru că când odinioară tu nu vei putea însuși să vorbești pentru tine mii de buză să vorbească pentru tine și milostenia să fie mijlocitorul tău.“ Ioan Chrisostom a III-a. Voroavă despre pocăință.

Față de cei, ce ne greșesc ori ne vatămă să fim indulgenți, urmând întru toate zisele Sfintei Scripturi: „Iartă nouă datoriiile noastre precum și noi iertăm datornicilor nostri. (Mat. VI, 12.) Rugați-vă pentru cei ce vă supără și vă asupresc, ca să fiți fiii Tatălui vostru, carele este în ceriuri“ (Mat. V. 44, 45.)

Ear decumva în staulul nostru s'ar ivi și neascultători ori și rătăciți dela credința cea adevărată, să-i tratăm și pe unii ca aceștia cu blândețe, căci: „Slugii Domnului nu i-s cade să se sfădească, ci să fie blând către toți, învățător, suferitor, cu blândețe certând pe cei ce stau împotriva, poate când le va da Dumnezeu pocăință spre cunoștința adevărului. Și vor scăpa din cursa diavolului fiind ei prinși de dânsul în voia lui“ (II. Tim. 2, 24, 26). Observând însă că rătăcitul și după ce l'ai sfătuit per-

sistă în rătăcirea sa, urmează față de unul ca acesta sfatul dat de apostolul Pavel lui Tit.: „De omul eretic după una și a doana îndemnare-te ferește, știind, că unul ca acesta este îndărătnic și păcătuesște, fiind osândit de sine însuși“ (Tit. 3, 3, 10, 11.); nici odată însă nu e consultat a se dimitte nimenea la insulte ori alte acte la adresa acelor rătăciți, demni de toată compătimirea.

Nu se poate în destul recomanda ca mijloc foarte eficace pentru a susține vaza și stima între poporeni și studiul continuu, nu numai studiul teologic, ci și pe cât ni-e cu putință și studiul legilor civile, cari privesc adecă mai aproape pe păstorii nostri. Am experiat că în totdeauna poporeanul nu merge nicăiri la dirigătorie spre a-și cerca cutare ori cutare afacere, fără să întrebe pe preotul său. Dacă preotul știe să-i dea sfaturi bune și sănătoase, în urmarea cărora cel sfătuit și-a dobândit dreptul său, preotul nu va fi uitat nici odinioară, din contră stima și reverința parochienilor îl vor însoți în tot locul. Când recomand acest lucru, nu înțeleg că preotul să nu se ocupe și cu alte afaceri, bunăoară cu economia, fiind avertați chiar mulți dintre noi la acest ram de câștig; să fie însă totdeauna preotul atent, ca din lucrător în via Domnului să nu devie un simplu muncitor de pământ, căci apoi nu va mai putea conta la stimă și venerațiune din partea parochienilor săi.

Peste tot zis, nisuiindu-ne cu toții a urma strict cuvintelor sfintei evanghelii, potrivit ziselor Apostolilor, lucrând în conformitate cu așezămintele bisericești și ordinile superiorilor nostri, sunt sigur Domnilor, că naia bisericii noastre va pluti lin spre limanul cel dorit.

Epistolele parochului bătrân.

II.

Iubite Nepoate!

Un anumit „preot Trăian“ nu demult 'mi-a trimis o carte, cum aș zice — și bună și rea. Bună, pentru că zice că scriu bine, rea, — pentru că zice că ce 'ți-am scris Dtale despre dânsul, nu am scris bine.

Eu te-am fost rugat ca scrisoarea mea să nu o arăți, „părintelui Trăian“; poate că și m'ai ascultat căci ved că e o neînțelegere ca să nu zic zavistie la mijloc. „Preotul Trăian“, precum adecă ved, nu e „păr. Trăian“ al nostru, căci dânsul (preotul Trăian) se dă pe sine că e preot de douăzeci de ani și deci Dta ști bine că noi nici-odată nu ni-am scris despre dânsul; al nostru păr. Trăian — precum ști, abia păstorește de 3—4 ani și astfel mai că n'aș avè nimica să-ți scriu în materia aceasta. — Dar ca să vezi și Dta cum se restâl-

măcesc vorbele și cele spuse cu gândul cel mai curat, 'ți-trimit cartea Dtale în copie și observațiile mele prin următoarele.

1. Cumcă preoții mai tineri nu se prea impretensesc cu cuvintele mai aspre ale bătrânilor, — dovadă chiar cartea Dtale.

2. Scrisorile de alipire n'am zis că nu sunt bune, ci am zis că cu fapte să ne fălim naintea P. S. Sale și aceasta am scris-o fără deosebire între tineri și bătrâni. Ca și când aș fi zis: să nu credem că ne-am implinit datorința prin scrisori de alipire, eară fapte — ca în palmă; ca și când aș fi zis pastorelele ne indeamnă spre fapte, eară noi răspundem cu scrisori.

Apoi și scrisorile de alipire să fie la vremea lor; dacă se scriu prea des — 'și perd prețul. De când Prea Sfinția Sa Dl Episcop al nostru 'și-a cuprins scaunul arhieresc, eu nu știu ca om cu minte și de cevaș greutate din diecesă — să 'L vorbească de rău (Dvoastră ziceți: calomineze); clevetele străinilor nu au să cumpenească mult în cântarul vieții noastre bisericești.

Incât pentru mine poate că și eu 'ți-am scris — cu alipire, dar eu 'ți-am scris numai Dtale și vezi: preotul Trăian, căruia Dta i-ai arătat scrisoarea mea, nici atâta drept nu-'mi lasa; — nu știu pentru că sunt bătrân, au pentru că a aflat în scrisoarea mea cuvinte aspre, destul că zice că la mulți am făcut sânge rău. Ce zice Dta I. N. la vorba aceasta? În scrisoarea Dtale 'mi-ai fost spus că la mulți preoți li-a părut bine de scrisoarea mea. De acuma nainte să fii cu băgare de seama — cui arăți scrisorile mele!

Altcum 'mi-pare bine de unele vederi ale preotului Trăian și me bucur, că multe ale sale se potrivesc și cu vederile mele. Ceea-ce nu-'mi place, este vederea Dsale despre barbă. Au unde a aflat Dsa că preotul trebuie să aibă barbă frumoasă? Aceasta ar pute-o zice numai fiii veacului acestuia!

Mai am o observație către preotul Trăian. S. Sa zice adecă, că neînvețând a scrie cu semne, nu știe ce înseamnă punctele după zisa mea: „cine nu ascultă glasul arhierelui — acela . . .“ Apoi fără a face multe vorbe, eată ce înseamnă semnele: — care preot ș'ar uita de sine și de chemarea sa, care nu se poartă în portul cuviincios, spre pildă: care poartă brâu negru în loc de vânet, pălăria de cilindru în loc de cea preotească, care 'și-tunde părul scurt, 'și-rade barba, astfel încât nu-'l cunoști e dânsul unit, ori calvin, ori jidov, ori altfel de popistaș, unul ca acesta ar trebui dat pe mâna păr. Archip la un pic de indeletnicire ortodoxă. Am drept I. N. ori ba? — Eu așa cred, că precum regimentul cătanelor se cunoaște de pe mondir astfel și preotul de legea noastră trebuie să-'și țină uniforma sa; și earăși: care preot se rușină de portul său se rușină și de legea sa — întocmai ca și omul caruia i-rușine a vorbi în limba

maicii sale, aceluia i-rușine și de nația sa. — **Au drept I. N. ori ba?** — Spune deci S. Sale preotului Trăian ce înseamnă punctele din scrisoarea mea; totodată să-i spui, că de-și n'am avut norocire până acuma, i-trimit voie bună și sănătate și să nu fie supărat pe mine, precum nici eu nu m'am supărat pe dănsul, căci trăim întru o împreunare a darului, în legăturile iubirei, care nu se mâniae nici nu gândește răul.

Și fiindcă suntem la semne, Dta I. N. în scrisoarea ce 'mi-ai scris — încă me întrebi, ce înseamnă semnul (—) pus de mine după cuvintele din pastorală: „chiămarea păstorului sufletească nu este numai îndeplinirea serviciilor sfântului altar.“ — Ca să-ți tălmăcesc și Dtale I. N. că ce înseamnă semnul acesta al meu după cuvintele din pastorală, apoi eată 'ți-scriu, că aci îngrijitul Archiereu nici cu gândul nu gândește, ca să fie preoți, cari să nu împlinescă slujba sf. altar ori alte funcții în și afară de biserică — până când eu am dat și de preoți ca aceia, cari și în astă privință se uită de sine. S. p. sunt preoți, cari nu sevrășesc liturgia nainte sfântă și dacă preotul Trăian n'ar crede aceasta, întreabă-l I. N. oare luare-ar asupra sa sarcina să li ducă în spate până-n Criș pe toți acei preoți? — Și ei — firăște — se silesc a-se mântui de vină. Zic adecă, că n'au Triod și că nu vin oamenii la biserică. Dar primești Dta mântuitorilor? — Alții nu fac deniile din postul mare, ba am dat și de aceia cari nu fac slujba punerii în moment le Vinerea-mare și și aceștia se mântuiesc — încă cum? — ca și cela cu clopotul — — din nouzeci și nouă de pricini. — Apoi ce se mai zicem și de alte slujbe: de masluri, molitva postului, mir, cântări scl.

Daca va vrea Dumnezeu, vom mai ave vreme să ne mai scrie și despre aceste.

Conferență preotească.

În ziua de 23 Ianuarie (5 Februarie) s'a ținut conferență preotească și în protopopiatul Beliului cu centrul Ocuriș. O zi frumoasă a fost, de dimineață încerpând, așa încât îți da a crede, că nu va lipsi nici un preot sănătos; dar durere că aproape jumătatea preoțimei tractuale a absentat.

Semn trist e acest indiferentism în vremuri pline de ispitele satanei contra așezămintelor bisericești noastre. Și cu atât mai trist cu cât sentinelele bisericești sunt în adormire și în duhul trândăvirei, pe când în patru ar trebui să fie ochii deștepți spre alungarea bălaurului. Nepăsarea și indolența trebuind însă sbiciuite, așa și față de renitenții față cu conferența sa croit o pedeapsă de 4 coroane de persoană, cu menițiunea creșterii fondului protopopiatului.

Prin o măreață și bine concepută vorbire amăsurat scopului adunării a deschis Prea Onoratul Domn

protopop conferența, dovedind cât de tare îi zace la inimă soarta bisericești naționale, cât de neobosit este întru cercarea și aflarea mijloacelor ducătoare la scop.

După constituirea conferenței preotul **Alexandru Popovici** din Ucuriș ține o disertațiune nu puțin instructivă contra duhului vremii ce adie peste sfânta biserică și „toporului“ ce isbește cu furia nimicirei în sfintele taine și în sfintele semne ale măturierei sufletesti și trupești a omului a chipului Dumnezeuesc.

Multe exemple sunt aduse de conferențiar și multe fase de trecerea națiunilor mari și puternice de azi spre emporiu, prin cari și din cari nu se dovedește altă decât că înălțarea și apropierea omului de Dumnezeu, idealul său, nu se poate câștiga fără numai prin cult Dumnezeuesc; ear adevăratul cult Dumnezeuesc pentru națiunea noastră, ilustrând prin exemple din Istoria bisericești și citate din sfânta scriptură, nu există și nu poate fi altul decât confesiunea gr. or. Espune apoi modurile posibilității susținerii ei între vicisitudinile timpului modern.

În conferență s'a desbătut faptul că sectarii numai sporesc în tract; ear cât pentru proselitism ude se ivește cauza este în mare parte și incasarea cultului direct prin organele comunei bisericești.

Dumnezeul părinților noștri însă susținând constituțiunea bisericești noastre și dispunând cu mila sa la conducerea ei oameni erudiți și destoinici, ca cești actuali, va risipi precum pere fumul și va nimici precum se topește ceara de față focului, și acest duh rău de pe biserică.

Auzi-ne Doamne, ne miluieste și ne ocrotește.

Un preot din tract.

D I V E R S E.

* *Clerici predicatori.* Preasfântitul episcop diecesan Iosif Goldiș a renvicat usul ce-l introdusese odinioară ca fost profesor de retorică, să predice clericilor la vecernii. Pregătirile se fac sub conducerea profesorului actual de retorică Dr. George Proca Șirul l'a început clerical de cursul III. Ioan Ardelean.

* *Telegraful Român.* Organ mitropolitan tratează astfel pe un dignitar bisericesc:

„Unde sunt păstorii? Avem știre, că în Micloș Bolduri și Carand, din districtul Orășii-mari al eparchiei Aradului, 120 familii au trecut la altă confesiune. Intre cauzele cari au îndemnat pe acești credincioși să-și părăsească legea strămoșească, e și purtarea rea a parochului Bogdan. — Unde este păstorul mare al acestui district, vicariul V. Mangra?!”

Este acesta un nou metod ce ar fi să se introduca într'uz organ oficial bisericesc ori un esces strecurat în coloanele „Tel. Rom.“ Cerem explicații dela locurile competente.

* *Chestia autonomiei Bisericești Române Unite* în șirul luptelor noastre pentru existența națio-

nală de *Lucian Bolcaș*. București 1900. Acesta este titlul unui foarte interesant studiu ce am primit de curând și asupra căruia atrăgând atențiunea cititorilor noștri promitem a reveni.

Se găsește de vânzare la librăria Klein din Arad.

* **Schimbarea calendarului.** Ziarele din România spun, că proiectul de lege, din inițiativă parlamentară, pentru adoptarea calendarului Gregorian în viața civilă și religioasă a Statului român, — pe ziua de 19 Iulie 1901, — a trecut prin toate secțiunile Camerei și dl N. Cosăcescu a fost ales raportor. Proiectul va fi pus în curând în discuția parlamentară.

În „Apărarea Națională“ cetim următoarele: „După însăși declarațiunea făcută de dl general Manu unor deputați, suntem în măsură a afirma cu singuranță, că votarea proiectului de lege relativ la schimbarea Calendarului nostru strămoșesc în cel catolic, va întâmpina în Cameră o vie rezistență. În afară de dl general Manu, se vor mai ralia la nevoțarea inovațiunii calendaristice, un mare număr de deputați.

* **Mulțămîntă publică.** Cunoscutul mecenat, domnul Demetria Negrean din Beiuș din incidentul morții finului său Teodor Ardelean reposat în zilele trecute în floarea vieții, în loc de cunună pe sicriul decedatului, a pre dat comitetului parochial din loc o sumă de 10 coroane pe scopuri de binefacere: și anume: ca să se facă început pentru înființarea unei reuniuni de ajutorare a învățăceilor lipsiți de mijloce.

Primească dară numitul domn pe calea aceasta mulțămîntă din partea comitetului pentru nobila-i intențiune.

Beiuș, 12 Februarie n. 1901. Pentru comitet: V. Papp, m. p. vice-președinte.

† **Necrolog.** Institutul de credit și economii „Mureșanul“, cu durere anunță trecerea din viață a neuitatului său membru în comitetul de supraveghere *Aureliu Micu*, notar în Dorgoș, — urmată după un morb acut de intestine, astăzi la 2 ore dimineață, în etate de 47 de ani. Remășițele lui se vor înmormînta Joi în 1/14 Februarie, dimineața la 10 oare, în cimiterul parochial din Dorgoș. Fie-i țerțua ușoară și memoria neuitată! — Maria-Radna, 12 Februarie n. 1901. „Mureșanul.“

* **Stipendiștii fundațiunii lui „Gozsdu“** invită la Parastasul, ce se va celebra în memoria marelui mecenat Emanuil Gozdsu Dumineca, 17 Februarie st. n. a. c. la orele 10 a. m. în capela româna gr. or. din loc (Strada Holló Nr. 8). Budapesta, 14 Februarie st. n. 1901.

* **Spre știre.** Articolul de lege XXII. din 1886 sau așa numita lege a comunelor cuprinde unele dispozițiuni, cari privesc și pe preoțimea și învățătorimea noastră de aproape. Privitor la plățirea aruncurilor comunale. §. 138 din aceasta lege zice: „Oficialii de stat, oficerii armatei comune, oficerii honvezimei, oficialii și funcționarii comitatensii, învățătorii poporali și în comune mici și mari și notarii comunali, respective cercuali nu plătesc dare comună (aruncuri) după salariul împreună cu oficiile lor, respective după pensiunile lor.“

„De asemenea nu plătesc nici parochii după acele venituri, cari le-au exclusiv după oficiul lor preoțesc din respectivă comunitate bisericască.“

În sensul acesta preoții și învățătorii nu au să plătească aruncuri comunale după venitele lor parochiale, precum de fapt în cele mai multe locuri plătesc. — De sine înțeles — e că această dispoziție nu alterează de loc obligamentul parochilor și a învățătorilor de-a solvi

și ei dările de cult (sidoxie) pentru salariul învățătoresc, pentru biserică, pentru zidiri parochiale etc. etc. decretate de autoritățile bisericesti competente.

* **Un parastas festiv** în memoria regretaților G. Augustini, V. Baboie, Dr. I. David, O. Boer, I. Dimitriu, I. Dolianu, I. Moga I. Păpoș, I. Predovici, N. Roman și N. Șuluțu, s'a celebrat Duminecă, în biserică din Sibiu cetate cu mare solemnitate. A servit pâr. N. Cristea asesor cons. asistat de dl Dr. Elie Cristea, secr. cons., Dr. I. Stroia, prof. sem. și I. Popovici, prof. la școala civ. de fete. Cântările au fost executate de corul elevilor seminariali, sub conducerea d-lui prof. D. Cunțan. Biserica a fost plină de junimea și obștea din Sibiu.

C O N C U R S E.

Se publică concurs pentru vacanta parochie din M. Telegd tractul Pesteșului comitatul Bihor — devenită vacantă prin moartea fostului acolo preot Petru Popoviciu de clasa a III-a și pe baza ordinațiunii Ven. Consistor gr. or. rom. Oradan din 13/31 Ianuarie 1901 Nr. 40/12 B. cu termen de alegere de 30 de zile dela prima publicare.

Emolumentele la această parochie sunt: 1. Casa parochială cu apartenențele ei despre care se va îngriji comuna bisericască 80 cor.; 2) Pământul parochial 10 jugeri 100 cor.; 3) Brul preoțesc computat în 76 cor.; 4) Lucrul de mână 45 cor.; 5) Stolele usuate 40 cor. 6) Ajutorul de stat sperativ din visteria statului la individ fără de 8 clase 359 cor.; laolaltă 700 cor.

Cei ce doresc a ocupa această parochie, au a-și trimite recerșele lor subscrișului până la termenul sus indicat, provăzută cu toate documentele recerșute, și a-se prezenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare în Sf. biserică spre o-și arăta desteritatea în cântare și oratorie.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: TEODOR FILIP, m. p. proto-presviter.

—□—

Pe baza ordinațiunii Ven. Consistor gr. or. Oradan din 28 Decembrie 1900 Nr. 1604/182 B. se publică concurs pentru un capelan temporal lângă veteranul preot Petru Lasc din Bulz, tractul Pesteșului comitatul Bihor, parochie decretată de a III-a clasa cu termen de alegere de 30 de zile dela prima publicare. Emolumintele sunt: 1) Dela 400 Nr. de case câte una vică cucuruz sfârmat à 2 cor. 50 fil 1000 cor.; 2) Stolele usuate după calculul mediu de 5 ani din urmă 600 cor., laolalta 1600 cor., din această sumă o parte după usul local de până aci compete cantorului bisericesc, ear restul va fi împărțit în două, între veteranul preot și capelanul ales.

Doritorii de a ocupa acest post capelaniai vor avea a-și trimite petițiunile lor ajustate cu documintele recerșute adresate comitetului parochial — subscrișu'ui în Lugoșul sup., p. u. Eleșd — și a se prezenta în vre-o Dumineca ori sârbătoare în Sft. biserică, spre a-și arăta desteritatea în cele preoțesti.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: TEODOR FILIP, m. p. proto-presviter.

—□—